

ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АМОРТИЗАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ

З розвитком ринкових відносин, швидкістю і масштабністю технологічних змін неможливо забезпечити конкурентоспроможність лише за рахунок використання матеріальних і фінансових факторів, які стають загальнодоступними для більшості підприємств. У цих умовах особливий інтерес у учасників економічних відносин викликають питання, пов'язані з використанням у діяльності підприємств факторів нематеріального характеру як інструментів підвищення їх прибутковості та конкурентоспроможності.

Наявність у складі необоротних засобів нематеріальних активів збільшує ринкову вартість підприємства, підвищує її інвестиційну привабливість, захищає від недобросовісної конкуренції, сприяє оптимізації витрат виробництва і комерційної діяльності, забезпечує конкурентні переваги на внутрішніх і зовнішніх ринках.

Водночас із зростанням цін та швидким моральним зносом матеріально-технічного забезпечення внаслідок досягнень науково-технічного прогресу, невідповідністю справедливої вартості необоротних активів їх балансовій вартості внаслідок інфляційних процесів, бухгалтерський облік не надає повну і достовірну інформацію про реальну вартість діючих нематеріальних активів. Це призводить до викривлення амортизаційних відрахувань, заниження або завищення витрат та рентабельності підприємства.

Тому виникає необхідність розкриття інформації про амортизацію нематеріальних активів в Положенні про облікову політику для реалізації амортизаційної політики підприємства і своєчасного оновлення нематеріальних активів.

На формування амортизаційної політики здійснюють вплив наступні фактори: зовнішні (вид діяльності, науково-технічний прогрес, темпи інфляції) та внутрішні (порядок оцінки та переоцінки нематеріальних активів, строк корисної експлуатації нематеріальних активів, джерела фінансування нематеріальних активів, інвестиційна активність підприємства, вибір одного з методів нарахування амортизації, визначених чинним законодавством). Врахування перерахованих факторів дозволяє підприємству вибрати відповідні методи амортизації окремих груп нематеріальних активів, що найбільшою мірою відображають їх специфіку використання в господарській діяльності.

Амортизаційна політика є важливою складовою облікової політики, яка дозволяє альтернативно підійти до визначення розмірів амортизаційних відрахувань, прогнозувати обсяги надходження економічних вигод від використання нематеріального активу, здійснювати управління витратами і фінансовими результатами, накопичувати необхідні фінансові ресурси і раціонально використовувати їх на потреби відтворення нематеріальних активів тощо.

Підґрунтям для визначення основних організаційних моментів ведення обліку на підприємствах у будь-якій країні є документи нормативно-правового характеру, де закріплені відповідні норми права суб'єктів господарювання. Основною метою

нормативно– правового регулювання бухгалтерського обліку в Україні є встановлення єдиних для всіх підприємств правил його ведення, які гарантують і захищають інтереси користувачів фінансової звітності і визначення перспектив та основних напрямків удосконалення його з урахуванням загальноприйнятих у міжнародній практиці принципів і стандартів. У зв'язку з тим, що більшість методичних рекомендацій розглядають лише методику аналізу основних засобів, необхідно розробити методичні рекомендації з аналізу нематеріальних активів для впровадження на підприємствах, що дозволить вставити ефективність їх використання та ступінь оновлення.

Економічну сутність амортизації нематеріальних активів можна розуміти, як процес поступового переносу вартості нематеріальних активів протягом усього терміну їх корисного використання, за допомогою обраного методу нарахування амортизації, на витрати суб'єкта господарювання для покриття понесених витрат на створення, одержання, придбання активів.

Метою амортизації є відшкодування підприємству понесених витрат, які були вкладені в придбання (створення) нематеріальних активів. Однак на більшості підприємств не використовується позабалансовий рахунок 09 «Амортизаційні відрахування», що унеможливує контроль відновлення нематеріальних активів.

Наявність внутрішньої звітності – одна з умов, що сприяють ефективній системі внутрішньогосподарського контролю. Метою внутрішньої звітності є забезпечення системи управління підприємства в оперативному режимі об'єктивною управлінською інформацією. В бухгалтерському обліку для оцінки раціонального використання нематеріальних активів доцільно складати внутрішню звітність, що надасть повну, достовірну і своєчасну інформацію про шляхи надходження, вибуття, використання нематеріальних активів різними підрозділами, а також стан їх оновлення за рік.

Вважаємо за доцільне в Положенні про облікову політику передбачити наступні елементи щодо амортизації нематеріальних активів для усунення суперечностей регламентування ведення обліку на законодавчому рівні:

- 1) ознаки розмежування оборотних та необоротних нематеріальних активів;
- 2) перелік нематеріальних активів з невизначеним терміном експлуатації;
- 3) обчислення ліквідаційної вартості об'єктів нематеріальних активів;
- 4) методи амортизації щодо окремих груп нематеріальних активів;
- 5) порядок переоцінки об'єктів нематеріальних активів;

6) джерела інформації для визначення за необхідності справедливої вартості окремих видів нематеріальних активів (отриманих безоплатно, як внесок до статутного капіталу, в обмін на подібні і неподібні активи), що діють на підприємстві.